

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE 3/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande av konsortieavtalet om inrättande av den europeiska naturvetenskapliga forskningsinfrastrukturen för biologisk information (ELIXIR) och med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 22 april 2014 regeringens proposition om godkännande av konsortieavtalet om inrättande av den europeiska naturvetenskapliga forskningsinfrastrukturen för biologisk information (ELIXIR) och med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen (RP 32/2014 rd) till kulturutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- undervisningsråd Marja-Liisa Niemi och regeringsråd Satu Paasilehto, undervisnings- och kulturministeriet.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- Finlands Akademi
- Uleåborgs universitet
- CSC-Tieteen tietotekniikan keskus Oy.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslår regeringen att riksdagen godkänner konsortieavtalet om inrättande av den europeiska naturvetenskapliga forskningsinfrastrukturen för biologisk information.

Elixir-forskningsinfrastrukturen sammanför deltagande länders nationella center inom ämnesområdet och den expertis som de nationella centren koordinerar till en europeisk forskningsinfrastruktur för att underlätta forskarnas arbete och hanteringen av den växande datamängden. Forskningsinfrastrukturen består av en struktur för beslutsfattande, en central enhet och partsstaternas nationella center. Elixir ska finnas i an-

knytning till en befintlig mellanstatlig organisation, Europeiska molekylärbiologiska laboratoriet.

Avtalet trädde i kraft internationellt i januari 2014. I enlighet med avtalets slutbestämmelser ansluter sig Finland till avtalet genom att underteckna det, och avtalet träder i kraft vid tidpunkten för undertecknandet. Finland blir medlem av konsortiet för minst fem år. I propositionen ingår ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen. Lagen avses träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av

statsrådet, samtidigt som avtalet träder i kraft för Finland.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Sammantaget anser utskottet propositionen vara behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker propositionen, men med följande kommentarer.

Forskningsinfrastrukturerna och konsortierna för att driva dem utgör en viktig del av EU:s forsknings- och innovationsverksamhet. Syftet med propositionen är att Finland ska tillträda det internationella konsortieavtalet Elixir, genom vilket det har inrättats en europeisk decentraliserad forskningsinfrastruktur för biologisk information. Målet med avtalet är att kostnadseffektivt samla in, upprätthålla, bevara och integrera information som biotekniken genererar och behöver. Informationen hänförs till molekylär-genetiska strukturer och aktiviteter dels i läkemedel och proteiner, dels i biota.

Elixir-avtalet trädde i kraft den 12 januari 2014. Det har tillträtts av Estland, Danmark, Förenade kungariket, Nederländerna, Norge, Schweiz, Sverige och Tjeckien samt Europeiska molekylärbiologiska laboratoriet (EBML). Elixir är knutet till en befintlig mellanstatlig organisation, nämligen EMBL, i Förenade kungariket och det kan dra nytta av att organisationen är en juridisk person. Nationellt samordningsorgan för Elixir-centret är aktiebolaget CSC-Tieteen tietotekniikan keskus Oy, som är underställt undervisnings- och kulturministeriet. I detta sammanhang bör det också noteras att expertgruppen för forskningsinfrastrukturer i mars i år tog upp Elixir-forskningsinfrastrukturen på sin nationella färdplan för forskningsinfrastrukturer 2014—2020. Det visar att Elixir är ett viktigt projekt för Finland.

Avtalet innebär en betydande vetenskaplig potential, menar utskottet. Kunskapsmängden ökar hela tiden och den mångdubblas på kort tid. Det krävs alltså samarbete mellan länderna för att de ska få tillgång till och kunna hantera kunskapsmassorna. Överlag är det ett enormt arbete

att samla in, administrera, lagra, arkivera, hantera och integrera de molekylära data som den biologiska och medicinska forskningen genererar och att föra över dem till forskare på universitet, forskningsinstitut och industrier ute i Europa. Tack vare samarbetet inom Elixir kan både gammal och ny information utnyttjas effektivare i forskningen och i de vetenskapliga genombrott och innovationer som den ger upphov till.

Sett i ett samhällsperspektiv skapar vi en plattform för nya genombrott och innovationer, när forskningen effektivare tar vara på ny kunskap. I och med att Elixir förser forskning, myndigheter och företag med informationen kan den tillämpas på exempelvis sjukvård och livsmedelsproduktion. Inom bland annat vården innebär detta att vi i framtiden kan få mer effektiva diagnostiska och terapeutiska metoder, men också läkemedel som bygger på individuell molekylär-genetisk information. Finland har en betydande biobankinfrastruktur. Det är till stor fördel för Finland att den integreras i det europeiska nätverket. Finland har goda möjligheter att inta en ledande position internationellt inom det som brukar kallas individbaserad eller personlig medicin och utnyttja innovationer för patienternas bästa och i ett större perspektiv till nytta för vetenskap och ekonomi. Vårt nationella Elixir-center förbättrar möjligheterna att nyttiggöra våra stora datatekniska kompetens och servicecentrerna i Kajana, som med sin moderna teknik och energisnåla miljö erbjuder nya möjligheter att bland annat lagra datamaterial.

Elixir är viktigt för Finland, understryker utskottet. Det är en nödvändig grundförutsättning för forskning inom biovetenskaper och hälsa och det ger effektiv tillgång till forskningsdata om levande organismer (life sciences). Elixir tillgodoser det ökande behovet av att ta fram innovativa datatekniska och analytiska metoder för att resurserna ska kunna användas effektivare, be-

varas och upprätthållas. Tillförlitlig tillgång till data från biovetenskaplig grundforskning och hälsovetenskaplig forskning, särskilt inom klinisk medicin, garanterar att vi också i framtiden kan ha internationellt högkvalitativ och konkurrenskraftig forskning inom dessa områden. Systemet tillåter att biomedicinska patientuppgifter hanteras och analyseras på ett säkert sätt.

Också vår egen kompetens inom IKT kan ge den digitala medicinen uppbackning, bland annat när biobanker omvandlas till databanker. När området ska stärkas och vidareutvecklas i framtiden krävs det också utbildningspolitiskt nytänkande inom ett flertal områden, påpekar utskottet.

Också universitetens nätverk inom bioområdet (Biokeskus Suomi) spelar en viktig roll. Nätverket sammanför de universitetsanknutna forskningsinstituten inom biovetenskaper och de universitetsanknutna fristående instituten. På så sätt kan det nationella samarbetsnätverket bli effektivare. Bioinformatik spelar en framträdande roll i nätverkets infrastruktur, enligt uppgifter till utskottet.

Samtidigt spelar Elixir och samarbetsnätverket en viktig roll i regionalt hänseende, understryker utskottet. Vidare är det av avgörande betydelse att strategiforumet för europeisk forskning tar hänsyn till alla universitet på lika villkor.

Det är ekonomiskt fördelaktigt för Finland att tillträda avtalet. Medlemskapet kostar cirka 650 000 euro årligen och i beloppet ingår medlemsavgift, verksamheter i den nationella forskningsinfrastrukturen och Elixir-tjänster. Finlands Akademi kommer att stå för 500 000 euro årligen i fem år och beloppet kommer från momentet för forskningsinfrastruktur. Dessutom ger undervisnings- och kulturministeriet 150 000 euro i fem år för projektet. De totala kostnaderna uppgår till 3,2 miljoner euro för fem projektår.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner avtalet i propositionen och

godkänner lagförslaget utan ändringar.

Helsingfors den 30 april 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Raija Vahasalo /saml
vordf. Inkeri Kerola /cent
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Ritva Elomaa /saf
Eeva-Johanna Eloranta /sd
Jukka Gustafsson /sd
Leena Harkimo /saml
Pauli Kiuru /saml

Kimmo Kivelä /saf
Sanna Lauslahti /saml
Silvia Modig /vänst
Mika Niikko /saf
Mikaela Nylander /sv
Tuula Peltonen /sd
Tuomo Puumala /cent
Simo Rundgren /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.